

Lautrupperne til Estrup

Af August F. Schmidt.

Herregården *Estrup* i Malt Sogn ejedes fra 1751 og til 1926 — bortset fra et Intermezzo på nogle få År — af Familien *Lautrup*, hvorom *Oluf Nielsen* har meddelt fortrinlige Oplysninger i sin Bog: »Malt Herred« (1870), 13—17. Da det er muligt at supplere det Stof, *Oluf Nielsen* har tilvejebragt, skal der på de følgende Sider fremsættes nogle Enkeltheder, som formentlig vil være af nogen Interesse.

Stamfaderen til Slægten *Lautrup*, *Hans Christian Lautrup*, er sandsynligvis født i Landsbyen *Lovtup* (Uge Sogn) Vest for Åbenrå. Han kom til Verden 1. Marts 1673. 1711 blev *Lautrup* gift med *Anna Magdalene Buchwald*, der blev Moder til 12 Børn. Med Tiden blev han en formuende Mand og endte som Direktør for Øresundstolden og Etatsråd. *Anna Magdalene Lautrup* døde 20. Marts 1744, medens Ægtefællen overlevede hende til 23. August 1750.¹⁾

H. Chr. *Lautrups* ældste Søn, *Frederik Lautrup* (⁸/₁₁ 1714—²²/₃ 1776), købte *Estrup* i Marts 1751. Hans Hustru, *Maren Høstmark*, var Præstedatter fra *Urlev* hinsides *Vejle*.²⁾ I Ægteskabet fødtes en Søn, der arvede *Estrup*.

Henrik Hans Christian Laurup, Kammerassessor, født 24. Juni 1751, gift 1. Nov. 1774 med Karen Bolvig fra Nebbegård ved Vejle Fjord, døde i 1802 og blev bisat dette Års 5. Nov., 51½ År gammel. Enken, »Fru Assessorinden«, døde 1805 og begravedes 23. Sept., 55 År gammel.³⁾ Henrik H. Chr. Laurup var en dygtig Landmand, der på Vestervig Kloster i Thy havde lært at kende Mergelbrug. Vestervig Kloster ejedes 1771—1787 af Peder Moldrup, Søn af Jens Laasby Moldrup, der i 1737 var blevet gift med Anna Margrethe Laurup (født 1713), Datter af Hans Chr. Laurup (1673—1750). — I et Uddrag af Justitsråd Hans Wulffs Erindringer i Fra Ribe Amt 1908, 135—51, findes Oplysninger om Forholdene på Estrup i Tiden 1785—94. Wulff var Ridefoged m. m. på Estrup i nævnte Tidsrum.⁴⁾

Laurids Frederik Laurup, født 13. August 1778, der var Arving til Estrup⁵⁾, var Student og vilde ikke have været Landmand, men efter Faderens Ønske holdt han op med Studeringerne for senere at kunne overtage Estrup. Medens Laur. Fr. Laurup læste til Student på Ribe Latinskole, blev han Kammerat med *Peter Nicolai Thorup*, Præstesøn fra Guldager (³/₄ 1780—²⁶/₁₀ 1816), fra 1814 Rektor for Ribe Latinskole, kendt som Historiker og Digter. De to blev Venner for Livet og blev senere Svogre. — I Skoletiden boede Laur. Laurup hos Konrektor Heiberg, der i 1796 havde Privattimer med de to Skoledisciple. De blev Studenter nævnte År. Laur. Fr. Laurup var gift tre Gange og hans Enke én Gang, og der var Børn i alle disse Ægteskaber.

Laur. Fr. Laurups første Hustru hed Augusta

Cathrine Abramowitz, til hvem han blev viet i Malt Kirke 28. Marts 1801. Hun var Datter af Slotsforvalter i Kiel Jacob Abramowitz og Hustru Anna Dorothea Maria Giese. Det unge Ægtepar boede på det gamle Kathrinelund i Malt Sogn indtil i 1802, da H. H. Chr. Lautrup døde. I Sommeren 1801 fik de unge Lautrups Besøg af P. N. Thorup, der i sin Selvbiografi fortæller herom. Thorup var på Vej til København. Første Del af Rejsen fra Ribe gik til Fods »Denne Vandring gik dog ikke længere end til Estrup, hvor jeg havde fornyet Bekjendtskabet med den unge Lautrup, der boede på en nærliggende Gaard, Cathrinelund, gift med en yndig Kone Hos denne min Ven tilbragte jeg nogle høist behagelige Dage. Værker af den skjønneste tyske Litteratur var han velforsynet med, og i mine tyske Veninders Omgang følte jeg mig særdeles lykkelig. Naar de om Aftenen under Guds klare Himmel, hvor vi havde nydt vort landlige Maaltid, istemte: »Freude, schöner Götterfunken, Tochter aus Elysium«, blev jeg ligesom electriseret af denne »Götterfunken«, og istemte Choret, saa godt jeg kunde, med sand Enthousiasme: »Brüder, überm Sternenzelt muss ein lieber Vater wohnen«. Det var ikke let at rive sig løs fra Estrup, men jeg maatte. Lautrup befordrede mig til Colding, hvorfra jeg med Skibslejlighed gik til København.« Det er tydeligt nok, at P. N. Thorup havde tabt sit Hjerte på Kathrinelund. Og på en Rejse hjem til sin Faders Begravelse i Guldager blev den unge Skolemand den 8. August 1803 forlovet med Frederikke Dorothea Abramowitz (¹⁸/₁₂ 1784—¹⁶/₆ 1844). Parret holdt Bryllup på Estrup

1. Maj 1805, hvortil Thorup som Vicekonrektor i Ribe ugentlig havde taget en Udflugt, fra Lørdag Middag og til Tirsdag Formiddag. I den Tid havde han ingen Timer på Skolen, hvorfor han benyttede disse Dage til at besøge Kæresten på Estrup samt Svogeren og Svigerinden.⁶⁾

Laurids og Augusta Lautrups første Barn blev holdt over Dåben 18. Maj 1802. Det fik Navnet Caroline Henriette Maria. Året efter fødtes dem en Søn, der blev døbt 5. Dec. 1803. Navn: Henrik Christian. Han døde spæd og blev begravet 31. Marts 1804. — Kun få År fik Lautrup Lov at beholde sin første Hustru. Hun døde i Barselseng 29 År gl. 1808. Dette Års 10. Febr. »havde Hr. L. Lautrup til Estrup paa hans Hustru Augusta Abramowitzses Begravelsesdag« en Datter til Dåben. Hun fik Navnet Jacobine.

1809 ægtede Lautrup sin første Hustrus Søster, Christiane Rosine Abramowitz.⁷⁾ 4. Januar 1811 fik de en Søn døbt: Henrik Hans Christian Lautrup. Han er sandsynligvis død inden 1814. Den 20. Nov. 1812 døbttes Sønnen Henrik Jacob (senere Ritmester), og 24. August 1814 fødtes en Søn, der fik Navnet Henrik Hans Christian Lautrup.

Christiane Rosine Lautrup døde på Estrup 19. Oktober 1816, 39 År gammel.

Tredie Gang blev L. Fr. Lautrup gift 22. Juli 1829 (Skiftet efter hans 2. Hustru er tinglyst 29. Januar 1830). Han viedes da i Vejen Kirke til Abellone (Apollone) Cathrine Fog (26 År), »Jomfrue af Vejen Mølle«. Hun blev 4. Oktober 1830 Moder til en Datter, der i Dåben fik Navnet Dorthea Maria Kristiane (Fadderske bl. a. Jomfru Kristiane Fogh), gift 1850 med Pastor C. A. Tetens, Maltbæk.

19. Maj 1837 fødtes i Ægteskabet en Datter, der blev døbt Karen Laura Joachime Lautrup.

I Begyndelsen af 1820erne bortforpagtede Lautrup Estrup til *Peder Pedersen Bertram*, der den 19. Maj 1825 blev viet til Lautrups ældste Datter Caroline Henriette Maria. Ved Brylluppet var Brudens Fader samt Provst H. Chr. Krarup, Føvling, Forlovere. Fra Estrup flyttede Laur. Fr. Lautrup til Gården *Karensdal* ved Pjedsted Nord for Fredericia. Her besøgte P. N. Thorup ham i September 1823.⁸⁾

Omkring ved 1831 må Lautrups Affærer have været noget i Uorden. Han stillede i hvert Fald Estrup til Auktion. Det er muligt, at Peder Bertram ikke har kunnet klare Sagerne. Ved Auktionen 4. August 1831 blev Estrup Gård og Gods købt af *Chr. Termansen* fra Øster Lindet for 20,480 Rigsdaler Sølv (Købekontrakt 8. August), ganske vist uden Besætning og Redskaber. Da Bygningerne var forsikrede for 19,200 Rd. Sølv, tyder det ikke på, at Tingene har været i bedste Orden, men det var jo heller ingen gunstig Tid for de store Gårde. Ved Salget sammenlagde Lautrup en Skovfogedgård og en Gård i Vejen Sogn til Gården *Dortheasminde*, der ligger i Udkanten af Estrup Skovs Østside. På denne smukt beliggende Gård døde Laurids Frederik Lautrup den 5. Juni 1838. Begravet på Malt Kirkegård 13. Juni.

I Anledning af dette Dødsfald skrev Svogeren, P. N. Thorup et smukt Mindedigt, hvori der hentydes til den Modgang, Lautrup havde haft, men mest dvæler Thorup dog ved de lyse Ungdomsminder, ligesom han giver Udtryk for Tabet af en Ungdomsven:

»Aldrig meer i Borgelunden
Seer jeg dig, min gamle Ven!
Hvor du nys i Afskedsstunden
Bad mig komme snart igjen.

Aldrig meer de stolte Bøge
Skuer os, med graanet Haar,
Kjære Minder at opsøge
Fra en svunden Ungdomsbaar.

— — —
Tidlig svandt de skjønnne Dage,
En idyllisk Morgenblund,
Ikkun Venskab blev tilbage
I den lyse Bøgelund.«⁹⁾

— — —
Laur. Fr. Lautrups efterladte tredie Hustru sad nu hen i ugift Stand et Par År. Den 7. Februar 1840 viedes hun i Vejen Kirke til Ungkarl Stefan Iversen, 37 $\frac{1}{4}$ År gl., Avlskarl på Dortheasminde.¹⁰⁾ Enkemadame Abelone Cathrine Lautrup, f. Fog, var da 37 År. Ifølge Veerst-Bække Kirkebog var Stefan Iversen født 31. Oktober 1802, Søn af Iver Stephansen og Gjertrud Marie Nielsdatter i Bække.

Med sin anden Mand fik Abelone Fog følgende Børn: Ludvig Emil Iversen, født 16. Januar 1841. Valdemar Socrates Iversen, født 28. Januar 1843. Iver Valdemar Socrates Iversen, født 30. April 1845.¹¹⁾

Chr. Termansen var Ejer af Estrup fra 1831 og til sin Død, 63 År gammel, 6. Maj 1835. Der var tre Børn til at skifte efter ham. Den ældste Søn var dog død, men hans Kæreste, Stine Schmidt fra Øster Lindet, tog Arv efter ham. Den næste var en Søn, Christian Termansen, og endelig en Datter, Maria Magrethe Termansen.

Hun var så heldig at blive gift med L. Fr. Lau-

trups Søn, *Henrik Hans Christian Lautrup* (1814—90). Brylluppet fandt Sted 25. September 1835. Bruden benævnes som Jomfrue Maria Margrethe Termansen fra Vejen Mølle, hvor hun efter Faderens Død i Maj havde opholdt sig.¹²⁾ Ved Brylluppet var Brudgommens Fader samt Degnen Niels Hansen, Eskelund, Forlovere.

Det har uden Tvivl glædet L. Fr. Lautrup meget, at Estrup nu igen var i hans Families Eje. Den ansete og praktiske Eskelund-Degn, *Niels Hansen*, skal have været medvirkende til, at Gården ved Giftermålet kom tilbage til en Lautrup.¹³⁾

Chr. Termansens Børn var i 1835 ikke fuldt myndige. De havde Lærere til Formyndere, og da Maria Magrethe havde Niels Hansen til Kurator, kan man nok tænke sig, at han her med praktisk Sans for de unges Vel gerne tjente et Par lange Støvler og fik et Ægteskab i Stand mellem den 21-årige Henrik Hans Christian Lautrup og den 22-årige Maria Magrethe Termansen.

Det blev en lang og lykkelig Tid, dette Par kom til at residere på Estrup, der under H. H. Chr. Lautrups Styre blev drevet godt frem, ligesom Gårdens Bygninger blev ombyggede, udvidede og forbedrede.¹⁴⁾

I Henrik H. Chr. Lautrups og Hustrus Ægteskab fødtes 10 Børn, der her nævnes efter Oplysninger fra Pastor *Gudmund Kelstrup*, Malt.

1. *Laurids Kristian Frederik Lautrup*, f. 2/7 1836. 2. *Kristian Jakobi Lautrup*, f. 11/11 1837. 3. *Christiane Rosine Lautrup*, f. 24/6 1839. 4. *Maren Marie Kristine Lautrup*, f. 16/2 1841. 5. *Henrik Jakob Lautrup*, f. 13/11 1842. 6. *Caroline Mathilde Lautrup*, f. 17/4 1844, død 5/7 1844. 7. *Jens Geert Bolvig*

Lautrup, f. 7/5 1846. 8. *Niels Hansen Lautrup*, f. 15/12 1847. 15) 9. *Marius Sabinus Wilhelm Lautrup*, f. 31/5 1854. 10. *Otto Christian Lautrup*, f. 21/1 1858.

Fru Maria Margrethe Lautrup døde 1869. Hendes Ægtefælle, Henrik Hans Christian Lautrup, gik bort 3. Juli 1890.

Fra deres senere Levetid forefindes der nogle Oplysninger om Lautrupfamiliens Omgangskreds, nedskrevne i *Inger Momsens*, (f. Marstrand): »Til Minde om Tante Ville«, Manuskript 1939, 47 Oktavsider. Dette Arbejde handler om Fritz Momsens Hustru, Vilhelmine Marie Aarestrup, og Livet på *Skovlyst* i hendes Tid. Lautrups nævnes følgende Steder:

S. 5. Efter Ankomsten til Malt 1866: Med Døtrene på Estrup, Marie og Christiane Lautrup, kom hun jævnligt sammen og har der bl. a. set Brødrene Momsen fra Sønderskov og Skovlyst, de var livlige og interesserede. — S. 9. Lautrup fra Estrup hørte til Omgangskredsen på Skovlyst. — S. 13. I Vinteren 1886 kom Peder Momsen en Gang om Ugen for at lære at spille l'hombre, undertiden også Otto Lautrup.¹⁶⁾

Efter den gamle Lautrups Død i 1890 overtoges Estrup af *Christiane Rosine Lautrup* og den yngste Broder *Otto Christian Lautrup*. Den 6. Sept. 1902 døde Christiane Lautrup. Begravet 12. Sept. Inger Momsen oplyser i sit Manuskript, at Tante Ville havde stået hende nær, fra hun kom til Egnen. Hun karakteriserer Frk. Lautrup som den betydeligste i Hjemmet på Estrup. Et halvt Års Tid efter den ugifte Søsters Død holdt Otto Lautrup Bryllup med Christine Elise Schmidt, født i Brø-

rup 6. April 1879. Fru Christine Lautrup bevarede den traditionelle Stil på Estrup, den havde hun lært af Christiane Lautrup. I Otto Lautrups Ægteskab fødtes 3 Børn, hvoraf 2 som voksne udvandrede til Amerika. Otto Lautrup var Eneejer af Estrup fra 1902 og til 1926, da han solgte det gamle Slægtshjem til Dyrlæge P. Toft, Thisted, og Godsejer Erik Jensen Dahm af Sjørring Søgård. Hermed gled endelig den gamle, smukt beliggende Storgård ud af Lautrupslægtens Eje.

Efter Salget af Estrup flyttede Otto Lautrup¹⁷⁾ til Tved (Dalby Sogn) ved Kolding Fjord. Her døde han 8. Sept. 1930; Jordpåkastelse sammesteds, brændt på Krematoriet i Århus 13. Sept. Nedsat på Kirkegården i Malt 15. Sept.

Fru Christine Elise Lautrup døde 19. Sept. 1942 på Mathildevej 8¹, Frederiksberg; Jordpåkastelse 23. Sept. Brændt på Søndermark Krematorium, Frederiksberg, 25. Sept. Urnen nedsat i Familiegravstedet på Malt Kirkegård.¹⁸⁾

Her kan vi slutte, idet foranstående Fremstilling kun har haft til Hensigt at give Kundskaber om Lautrup-Slægten på Estrup. Om den gamle Herregårds Historie findes der adskillige, men spredt tilgængelige trykte Oplysninger, som man kan finde frem til ved Hjælp af de følgende Noter.¹⁹⁾

Noter.

1) Nærmere Oplysninger om den ældste Lautrup findes i Oluf Nielsen: Malt Herred (1870), 13—14. Når det i O. N.s Bog S. 14 nævnes, at Portrætter af H. Chr. Lautrup og Hustru findes på Estrup (i 1870), er dette antagelig urigtigt, idet det vist er Sønnesønnen og dennes Hustrus Portrætter, der er Tale om. De er gengivne i Fra Ribe Amt 1908, 138

—39. 2) Maren Høstmark havde en Brodersøn, Jens Nielsen Høstmark, der var Præst for Andst-Gjesten Sogne 1759—93. Se Fra Ribe Amt 1907, 95. 1908, 141. Jfr. Oluf Nielsen: Malt Herred, 177. 3) Henrik H. Chr. Lautrup var Fætter til Hr. Jens Nielsen Høstmark, der iøvrigt også var Fætter til Lautrups Hustru, Karen Bolvig. 4) Om Fæsternes Forhold i H. H. Chr. Lautrups Dage se J. Richter i Fra Ribe Amt 1909, 127ff. Om Sogneskel og Udskiftning i Lautrups Tid har Søren Alkærsig skrevet i Fra Ribe Amt 1937, 42—50. Smsts. 1903, 143, har Alkærsig omtalt, hvorledes Lautrup hjalp Bønderne, da de havde overtrådt Forbuddet mod Brændevinsbrænding. Oluf Nielsen oplyser (Malt Herred, 102), at Lautrup og Hustru 1783 havde ladet Læborg Kirkes Prædikestol »staffere og male«. 5) Laurids Fr. Lautrup var som syvårig »en lille godmodig Dreng« (Fra Ribe Amt 1908, 139). 6) Peter Nicolai Thorups Levnet, udgivet af C. E. Thorup og Andr. Leth (1848), 22, 25, 28. 7) I Liber daticus 1810 anføres: Lautrup lagde Mærke til Anker Petersens uanstændige Miner i Kirken Pinedag, da Evangelisk-kristelig Salmebog blev indført (Udskrift af Pastor Gudmund Kelstrup, Malt). 8) P. N. Thorups Levnet (1848), 51. Jfr. smsts., 48—49: Brev til Lautrup om Rektorhjemmet i Ribe. I Kirkeboogens Afgangliste nævnes Laur. Fr. Lautrup som afgået til Pjedsted 1827. Samtidig afgik Datteren Caroline til Haderslev. Her havde hun en Morbroder, der var Major. 9) Peter Nicolai Thorups Efterladte Digte, ved C. E. Thorup og Andr. Leth (1847), 196—97. 10) Om Dortheasminde se Søren Alkærsig: Vejen Sogn (1941), 189—90. Om denne Gård kan endvidere oplyses: Den yngste til Landsarkivet i Viborg afleverede Skøde- og Panteprotokol for Gørding-Malt Herred slutter 1869, men af Skattehovedbogen for Malt Herred i Ribe Amtsstue ses, at Vejen Sogn Matr. Nr. 5b og 47, Dortheasminde (Løbenummer i Skattehovedbogen 19), ejedes af Steffen Iversen, i Protokollen 1868—70 Navnet overstreget, og tilføjet: nu Ludvig E. Iversen, der ejede Dortheasminde 1871—73 og 1874—76, medens hans Navn er opført endnu 1877—78, men overstreget og rettet til: nu Doktor Bojesen. Skøderne skal søges ved Dommerembedet i Skøde- og Panteprotokollerne der. 11) Oplysningerne om L. Fr. Lautrups 3 Hustruer og deres Børn er ved Landsarkivar Svend Aakjærs venlige Hjælp fremdraget af Landsarkivet i

Viborg i 1938. ¹²⁾ Hendes Broder, Christian Termansen, fik i 1837 Skøde på Vejen Mølle. Om denne Mølles Historie og Abelone Fogs Forbindelse med Hjemmet her se Søren Alkærsig: Vejen Sogn, 188—89. ¹³⁾ August F. Schmidt: Brørup Sogns Historie (1949), 293, efter Oplysning fra Provst Jørgen Nissen, Præst i Brørup 1892—1910. ¹⁴⁾ Oluf Nielsen: Malt Herred, 16—17. Mogens Lebech: Danske Slotte og Herregaarde. Ny Samling III (1946), 501—509; en fortrinlig, smukt illustreret Oversigt over Estrups Historie. ¹⁵⁾ Var opkaldt efter Lærer og Kirkesanger Niels Hansen, Eskelund. Faddere ved Dåben var Niels Hansen, Møller Termansen, Vejen, Barnets Moder. — En Jomfru Lautrup — uden Fornavn —, som om der kun var een, nævnes forskellige Steder i Kirkebogen som Fadder i Estrup Skov m. fl. St. i Årene 1857—65. — Om Lautrupfamiliens stærkt nationale Sindelag i 1864 se Fra Ribe Amt 1910, 158. Her var ikke, som adskillige andre Steder, Familiarisering med Østrigerne eller andre Fjender. ¹⁶⁾ Oplysningerne fra »Til Minde om Tante Ville« er fremskaffede af Pastor Gudmund Kelstrup. ¹⁷⁾ Hvis Portræt ses i Brørup Sogns Historie (1949), 500. ¹⁸⁾ Meddelt af Pastor Gudmund Kelstrup, som ved sine venligt tilsendte Optegnelser har ydet sit Bidrag til, at nærværende Redegørelse er blevet så fyldigt som Tilfældet udviser. Jeg takker ham oprigtigt for den udviste Hjælpssomhed. ¹⁹⁾ Om Estrups ældre Historie se Henrik Larsen og Søren Alkærsig: Askov i Malt Herred (1934), 31, 41—84. Alkærsig: Vejen Sogn (1941), 546 (Registeret). August F. Schmidt. Brørup Sogns Historie (1949), 530, 532 (Registre). Emil Konradi: Kolding Omegns Landboforening 1862—1912 (1912), 5. Traps Danmark, 4. Udgave, VIII (1928), 594—95.
